

תקציב הביטחון בעקבות מלחמת חרבות ברזל

"עשור אבוד" (שוב) או שיקום וצמיחה

מנו טרכטנברג, ששון חדד, הדס שבתאי, יובל רז

מחברי המסמך על תקציב הביטחון

- **פרופ' מנואל טרכטנברג**, אוניברסיטת תל אביב, מכון מנדל
 - ✓ חבר **בוועדת ברודט** לתקציב הביטחון **2006-07**
 - ✓ ח"כ לשעבר, חבר **בוועדת הכנסת לתקציב הביטחון - 2015-17**
 - ✓ כיהן כראש המכון למחקרי ביטחון לאומי **INSS - 2021-24**
- **תת-אלוף (מיל') ד"ר ששון חדד** – חוקר בכיר אורח ב-**INSS**, כיהן **כיועץ הכספי לרמטכ"ל** וראש אגף התקציבים במשרד הביטחון, משקיף **בוועדת לוקר** לתקציב הביטחון.
- **אלוף-משנה (מיל') ד"ר הדס שבתאי**, כיהנה **כראש מחלקת תקציבים** בזרוע היבשה
- **יובל רז** – כיהן **כסגן בכיר לחשב הכללי** באוצר, בין היתר **לתקציב הביטחון**.

תודות:

- ל-**INSS** ול-**IDI**
- ל-"**בונים מחדש**"
- לעשרות המומחים איתם התייעצנו

הערות מקדימות

מאז חיבור המסמך:

1. המצב הביטחוני והכלכלי החמיר

- המלחמה נמשכת, אין אופק
- היחסים עם ארה"ב הורעו
- הגירעון נוסק, הצמיחה פוחתת

2. ההתנהלות הפיסקלית: לא אחראית

3. מערבולת פוליטית בפתח

תקציב הביטחון כגורם מרכזי בכלכלת ישראל

❖ מגמות שאפשרו ההצלחה הכלכלית של ישראל:

• ירידת % ההוצאה הביטחונית בתוצר

• ירידת % חוב-תוצר

❖ כיום המגמות מתהפכות!

• סכנה לעתיד הכלכלי

תקציב הביטחון 1983-2023

שנה	% תוצר
1983	20.5%
1993	9.2%
2003	7.9%
2013	5.4%
2023	4.5%

חוזרים 30
שנה אחורה!

תקציב הביטחון בטווח הבינוני-ארוך

מעבר להוצאות המלחמה ב- 2024-25, השאלה הקריטית:

מה % תקציב הביטחון בתמ"ג לאורך זמן?

שיקולים מרכזיים:

1. איומי הייחוס, הלקחים בעקבות המלחמה
2. מניעת "עשור אבוד" [מ-7 ל-17 אוגדות !]
3. שיקולים משקיים-חברתיים-תפיסתיים

שיקולים משקיים-חברתיים-תפיסתיים

1. צמיחה מאפשרת גידול גם של תקציב ביטחון - הגדלה פרמננטית של % ההוצאה הביטחונית תפגע בצמיחה, וע"כ בתקציב!

העיקרון: תקציב הביטחון צריך לגדול פחות משיעור הצמיחה \leq חלקו בתוצר צריך לרדת

2. החוסן החברתי קריטי לביטחון הלאומי - בישראל "גירעון" גדול בשירותים חברתיים חיוניים

3. מחדל ה-7/10 לא מהעדר תקציב! הגדלת תקציב בעקבות כשל מונעת בדק בית, קביעת סדרי עדיפויות, התייעלות

שיקולים משקיים-חברתיים-תפיסתיים - המשך

הגדלת תקציב מקבעת תפיסה שביטחון משיגים רק ביותר אמצעים צבאיים

מענים לצרכי מערכת הביטחון (מתוך דו"ח ברודט)

ניהול הפער

1. מענים מדיניים
2. שיתופי פעולה בינלאומיים
3. התאמות בתפיסת הביטחון

תוספת מקורות

1. תוספת מתקציב המדינה
2. שינוי בסדרי העדיפויות בתוך תקציב הביטחון
3. תכנית התייעלות

המענה לא יכול להיות רק תקציבי!

גיבוש תוואי לתקציב הביטחון לעשור הקרוב

- תקציב הביטחון ל 2024-25 ברובו **כבר נקבע** ("לא סופי" ...)

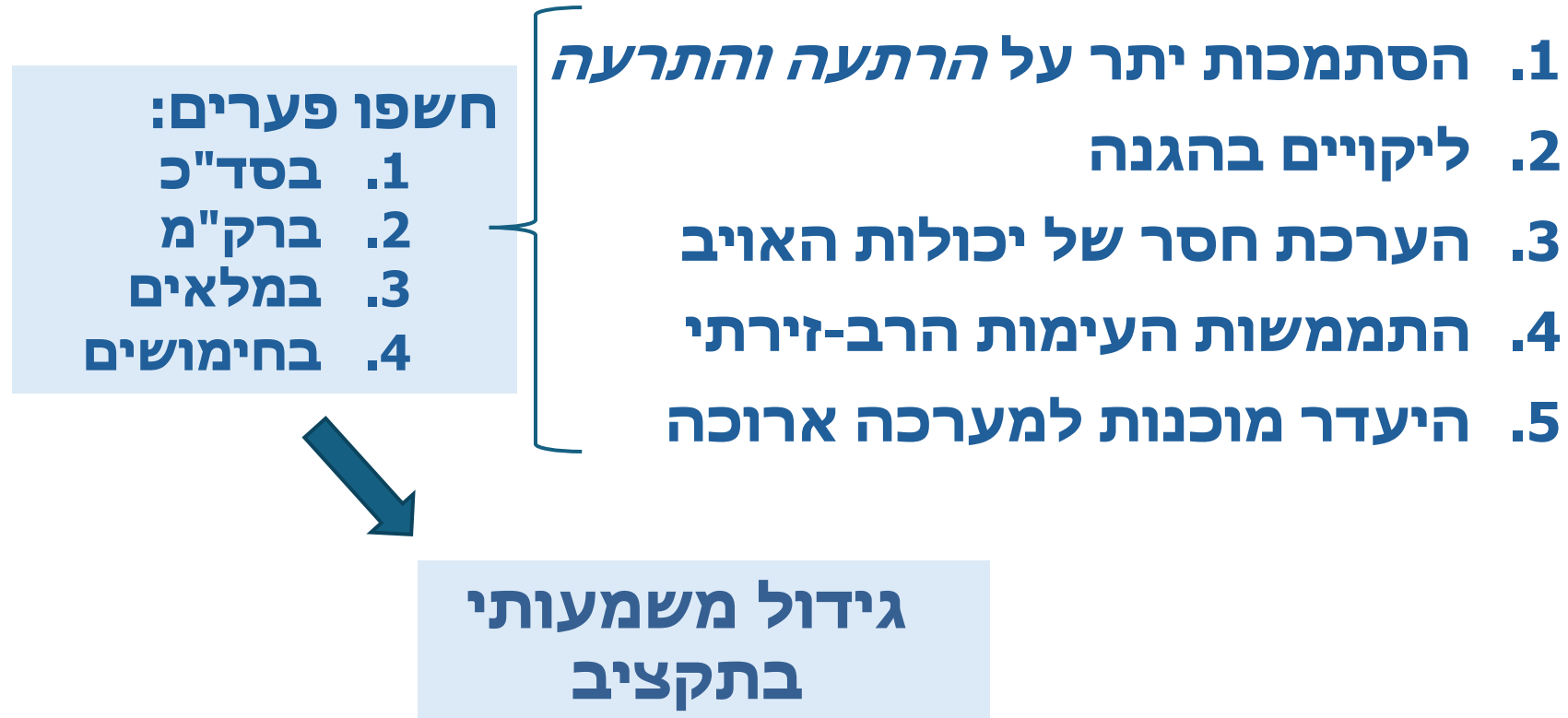
מה הלאה?

- לאחר **ייצוב המצב (?)**: תר"ש ל-2026-30, ותקציב רב-שנתי לשם כך: **ועדה ציבורית**, אבל **ההרכב** קריטי!

הרכב ועדת ברודט: דוד ברודט (יו"ר), אילן בירן, איתן בן-אליהו, אורנה ברי, ניר גלעד, **אלי הורוביץ**, מנו טרכטנברג, אילן מזרחי וקרנית פלוג.

- אך **אין מנוס** מלהתוות תוואי תקציבי **כבר עכשיו**:
 - ✓ בגישת "bottom-up", ע"פ **לקחים** עד כה מהמלחמה
 - ✓ עימות עם **אילוצים משקיים** = < "top down"

לקחים ראשוניים מהמלחמה

תוספות תקציביות נדרשות בגישת "bottom up" - מיליארדי ₪ בנוסף לעלויות המלחמה עצמה!

2027 ואילך	2026	2025	2024	נושא
2.5	3.0	3.0	0.8	▪ כוח אדם
7.5	8.1	9.4	6.4	▪ פלטפורמות ואמצעי לחימה
6.8	8.0	9.8	8.7	▪ חימושים ומלאים

מתווה מומלץ לתקציב הביטחון – 2024-2029

מיליארדי ש"ח

2029	2028	2027	2026	2025	2024	2023	
88	88	88	87	85	84	82	תקציב מקורי, מתווה 2023
				5	67	17	עלויות לחימה (?)

מתווה מומלץ לתקציב הביטחון – 2024-2029

מיליארדי ש"ח

2029	2028	2027	2026	2025	2024	2023	
88	88	88	87	85	84	82	תקציב מקורי, מתווה 2023
				5	67	17	עלויות לחימה (?)
<i>22</i>	<i>22</i>	<i>22</i>	<i>25</i>	<i>29</i>	<i>20</i>		<i>bottom up - תוספות</i>
11	16	20	27	29	20		מתווה מומלץ – <i>top down</i>

מתווה מומלץ לתקציב הביטחון – 2024-2029

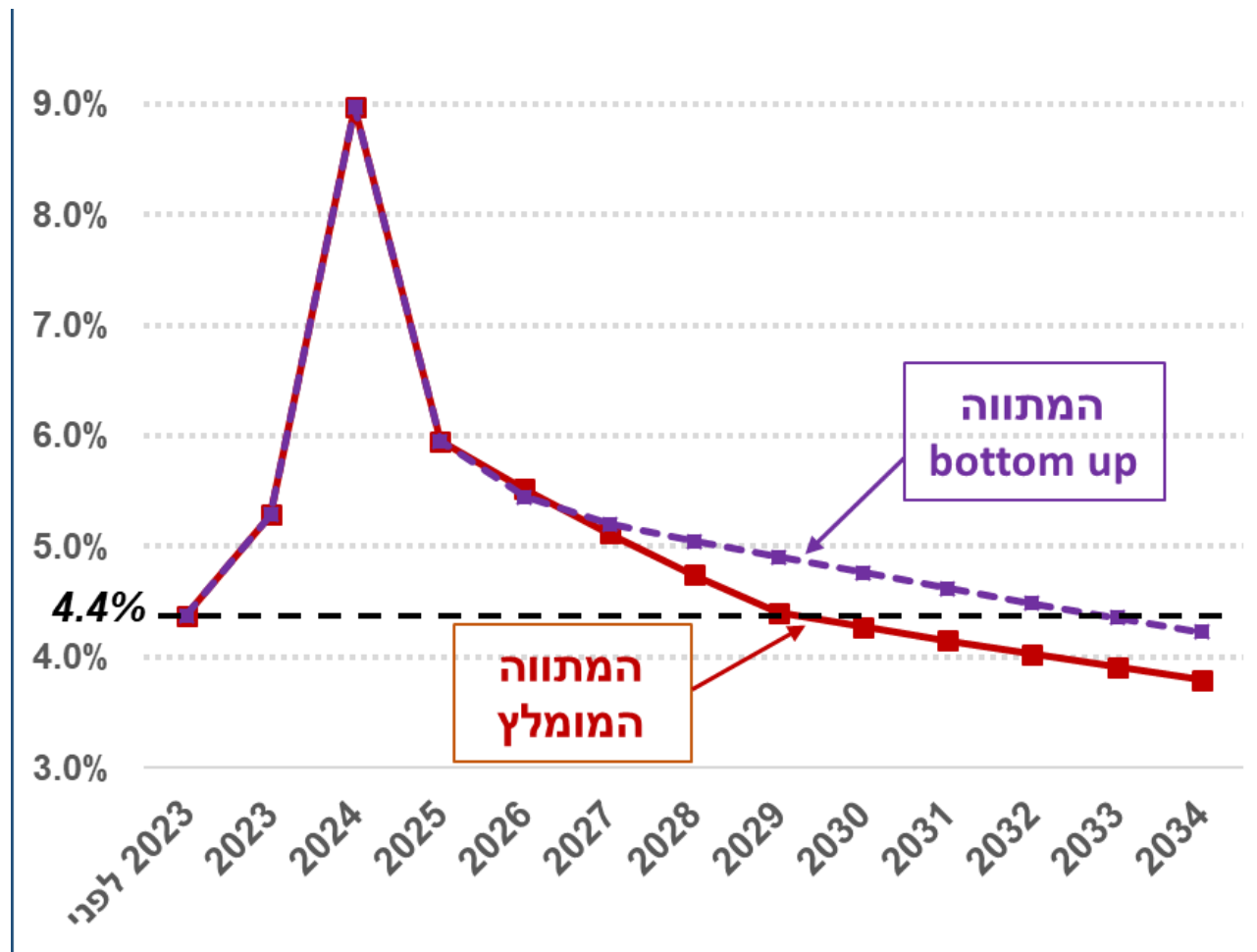
מיליארדי ש"ח

2029	2028	2027	2026	2025	2024	2023	
88	88	88	87	85	84	82	תקציב מקורי, מתווה 2023
				5	67	17	עלויות לחימה (?)
22	22	22	25	29	20		<i>bottom up</i> - תוספות
11	16	20	27	29	20		מתווה מומלץ – <i>top down</i>
99	104	108	114	119	171	99	סה"כ – מומלץ
4.4%	4.7%	5.1%	5.5%	6.0%	9.0%	5.3%	% מהתמ"ג (הנחה 3% צמיחה)

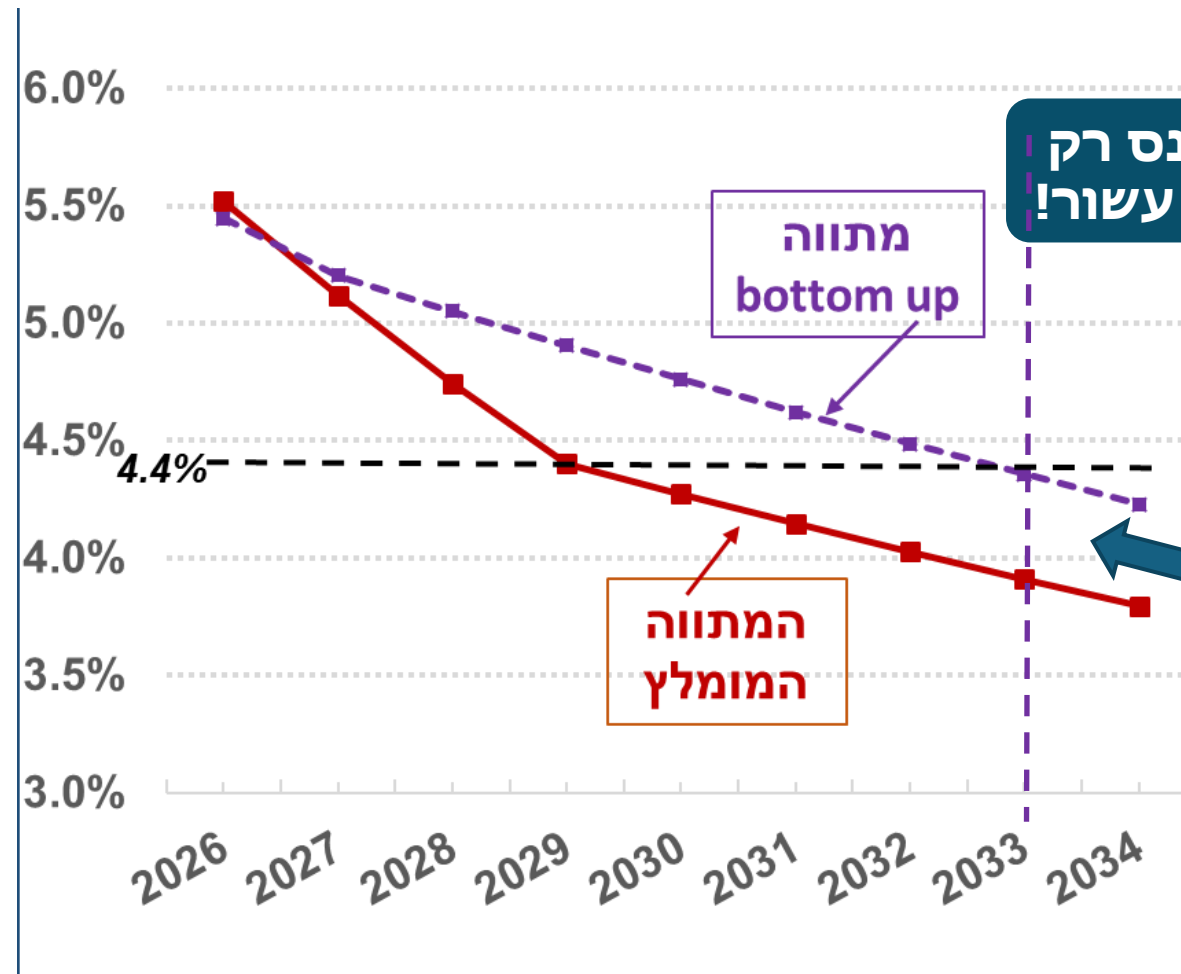

**יותר מפי שתיים
מהתקציב המקורי!**

תוואי תקציב הביטחון כ- % תוצר 2023 - 2034

תוואי תקציב הביטחון כ- % תוצר 2026 - 2034

מתכנס רק
בעוד עשור!

מתווה
bottom up

המתווה
המומלץ

שמירה על
הפער - קריטי!

הערות סיכום

❖ ההשלכות הפיסקליות רק חלק מהבעיה – התמשכות המלחמה, הרעה מדינית = < פגיעה עמוקה בכלכלה

❖ השיקול הכלכלי-משקי נעדר ממוקד קבלת ההחלטות

בסוף, לא תקציב ביטחון כשלעצמו, גדול ככל שיהיה, יבטיח ביטחון, אלא מעשה פוליטי – מדיני

דרוש שינוי, **ע כ ש י ו!**

תודה רבה!
שינוי ומהר!
תקציב האופטימיות אוזל...

**כנס אלי הורביץ
לכלכלה וחברה
בצל המלחמה || 2024**